

Toholammin kulttuurikasvatussuunnitelma

Sivistyslautakunta 26.5.2026 § 55

Kuva Heli Ala-Korpi

Toholammin kulttuurikasvatussuunnitelma

Kulttuurikasvatussuunnitelma eli lyhyemmin KOPS

Kulttuurikasvatussuunnitelma on vuosittain toistuva, etukäteen budjetoitu kokonaisuus, jossa mainituille lasten ja nuorten ryhmälle taataan halutunlainen taide- ja kulttuurikasvatus. Kulttuurikasvatussuunnitelma tarjoaa tietoa asuinkunnan historiasta, käytännöistä, kulttuuriperinnöstä ja jo olemassa olevasta tarjonnasta antaen osallistujille mahdollisuuden avartaa maailmankatsomustaan sekä käyttää älyään ja luovuuttaan. KOPSia toteuttavat aina kunkin taiteenalan ammattilaiset sekä kulttuurikasvattajat. Laatu on kaiken ytimessä.

Suunnitelmaa arvioidaan ja muokataan koulujen lukuvuosien toteutukseen sopivaksi. Pienissä kouluissa, joissa on yhdysluokat, kokonaisuudet toteutetaan siten, että koko yhdysluokka osallistuu vuorovuosin samaan tekemiseen. Vaihtoehtoisesti voidaan toteuttaa koko koulun osallistumisena ilman luokka-asteeseen sitomista. Esim. kokonaisuus kerran vuodessa kaikilla alakoululaisilla yhden päivän aikana.

Toholammin kulttuurikasvatussuunnitelman lähtökohdat ja tavoitteet

1) Yhdenvertaisuus

Sivistyslautakunnan hyväksymä ja talousarviossa vuosittain huomioitu KOPS on jokaisen kunnan lapsen ja nuoren saavuttava suunnitelma. Tällöin perheen asuinpaikka, varallisuus tai mielenkiinnon kohteet eivät vaikuta siihen, pääseekö lapsi osaksi taide- ja kulttuurituokioita.

2) Saavutettavuus

Pienessä kunnassa KOPS takaa sen, että kulttuuri on läsnä varhaiskasvatuksessa sekä koulujen ja oppilaitosten arjessa. Kulttuuriesityksiä ja -toimintaa sekä ammattitaiteilijoiden ja kulttuurikasvattajien vierailuja tarjotaan kaikille.

3) Kunnan elinvoimaisuus, yhteisöllisyys ja työllistävä vaikutus

Ennalta suunniteltu ja budjetoitu, strategiaan asti saatu kulttuurikasvatussuunnitelma on eduksi kunnan elinvoimaisuudelle. Se osoittaa, että kulttuuria ja taidetta arvostetaan kunnassa, ja näiden alojen monipuolinen, kerrannainen vaikutus sekä ihmisten hyvinvointiin että työllistymiseen ymmärretään. KOPS-työssä alueen omat taiteilijat ja taidelaitokset saavat vuosittain toistuvaa lisätyötä ja alueen lapset, nuoret ja muut asukkaat oppivat tietämään mitä kulttuuritoimintaa ja -tarjontaa oman kunnan alueella on. Yhteisöllinen vaikutus on suuri, jos mukana ovat niin paikalliset yritykset kuin taiteilijat, koulut, päiväkodit sekä mahdollisesti myös palvelutalot. Kulttuurikasvatus on koko kunnan yhteisen asia-

4) Kunnan brändi

Toholammin kuntastrategian arvoja ovat yhteisöllisyys - rakennamme arkea yhdessä; rohkeus - uskallamme kokeilla uutta ja kestävyys - teemme ratkaisuja, jotka kantavat tulevaisuuteen. Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisella tuetaan erityisesti näiden arvojen ja painopisteiden toteutumista kuntalaisen arjessa. Kulttuurikasvatussuunnitelma ei ole vain kouluissa tapahtuvaa suljettujen ovien toimintaa. Se on ovi koko kunnan asioihin.

5) Lasten tunnetaitojen kehittyminen ja laaja-alainen maailmankatsomus

Kulttuurin ja taiteen kautta on mahdollista käsitellä mitä tahansa asiaa tavalla, joka jättää pysyvämpiä positiivisia muistijälkiä. Oman luovuuden käyttäminen ja heittäytyminen uuteen auttaa positiivisen minäkuvan kehittämisessä ja onnistumisen kokemusten saaminen kehittää itsetuntoa. Kulttuurin ja taiteen harrastaminen vaikuttaa positiivisesti ihmisen käyttäytymiseen, kaveritaitoihin ja avartaa maailmankatsomusta. Oppilaat tutustuvat kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisessa toiminnassa myös Suomen kotoperäisten kieli- ja kulttuurivähemmistöjen kulttuuriin (mm. saamelaiset, romanit ja suomenruotsalaiset). Tavoitteena on, että lapsista kasvaa monipuolisesti ajattelevia, toiset ihmiset huomioonottavia nuoria.

Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen

Perustaso

Työpajoissa ja käyntikohteissa pääsee tekemään paljon itse ja tutustumaan kattavasti eri taiteenaloihin.

Varhaiskasvatus

Yleistä varhaiskasvatuksessa:

Kulttuurikasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten osallisuutta, identiteettiä ja kulttuurista osaamista. Toiminta perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 arvoperustaan: yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen, leikkiin, yhteisöllisyyteen ja kulttuuriseen moninaisuuteen.

Toholammilla varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatus rakentuu paikallisesta historiasta, maaseutuperinteestä, luonnosta, musiikista ja yhteisöllisyydestä. Kulttuurikasvatus toteutetaan koko varhaiskasvatuksen osallistumisena ilman ikäryhmiin sitomista.

Kaikille varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille toteutetaan

- vuodenvuorokierroon kuuluvat juhlat ja niihin osallistuminen
- satutuokiot kirjastossa
- osallistuminen esittävän taiteen esityksiin
- retket lähiluontoon

Paikallinen historia ja perinne

- tutustuminen Toholammin kotiseutuun ja maaseutuelämään
- retket lähiympäristöön (esim. kirkko, kotiseutumuseo, maatilat)
- perinteiset juhlat ja vuodenvuorokierro tapahtumat

Luonto ja ympäristö

- metsäretket ja luonnon havainnointi eri vuodenaikoina
- paikallisen maaseutumaiseman tutkiminen
- kestävän kehityksen harjoittelu arjen tilanteissa

Musiikki ja esittävä kulttuuri

- paikalliseen musiikkiperinteeseen tutustuminen
- yhteislaulu ja kansanlaulut
- draamaleikit ja perinnesadut

Käsityö ja taide

- luonnonmateriaaleista askartelu
- perinteiset kädentaidot ikätasoisesti
- lasten oma luova ilmaisu (kuvataide, musiikki, liike)

Esi- ja perusopetus

Yleistä alakoulun perusopetuksessa

- vuodenvuorokierroon kuuluvat juhlat ja niihin osallistuminen
- osallistuminen esittävän taiteen esityksiin
- kirjastoyhteistyö, kirjavinkkaukset, kirjailijavierailut, kirjastosuunnistukset

Alakoulu

Eskarit Musiikki

Keski-Pohjanmaan Konservatoriossa musiikkia opiskelevien lasten konsertti, lapset soittavat lapsille. Soitinesitelyt ja niiden kokeilut. (Keski-Pohjanmaan konservatorio)

1. lk Sanataide

- Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen. Kirjastoyhteistyö ja tutustuminen kirjastoon. Toholampilaisiin kaskuihin, tarinoin ja murreanoihin tutustuminen (Kylymät lamppilaiset). (Vieraileva työpajan vetäjä)

2. lk Paikallisperinne

- Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Tiedon hankkiminen menneisyydestä. Tutustutaan Pajamäen perinnekeskukseen oppaan johdolla. Koululla Pidot-kokonaisuus, jossa keskipohjalaista hääperinnettä esitellään soiton, tanssin ja laulun siivittämänä. Tai juuri ennen joulua tapaperinteeseen liittyvä Resupukkiesitys/työpaja, jossa vanhan ajan resupukki ja tonttu yllättävät oppilaat ilmeilyllä koululle kesken koulupäivän. Tai jonkin muu juhlaperinne. (Vieraileva työpajan vetäjä)

3. lk Valokuvaus

- Liittyy opetussuunnitelman kohtaan S1 Omat kuvakulttuurit. Esim. käynti Häkkilän kotiseutumuseossa tai Kuusiston kalliolla. Valokuvaustyöpajassa koululla ennen retkeä mietitään, miten otetaan hyviä valokuvia ja etsitään uusia näkökulmia aiheeseen. Kuvat esille kirjastoon, koululle tai kunnantalolle.

4. lk Draama

- Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Tiedon hankkiminen menneisyydestä. Esim. käynti lainamakasiinilla, hautausmaalla katovuosien uhrien muistomerkillä sekä Viljo S. Määttälän ja Sahan Kallen hautamuistomerkeillä (Toholammin merkkihenkilöitä -hautausmaakävelyt TohoTube kanavalla ([TohoTube - YouTube](#)) tai Lastenkulttuurikeskus Lykyn siirtolaisvideo Arvo Osvald Ojalasta ([Materiaalit - Lastenkulttuurikeskus Lykky](#))). Draamatyöpajassa esim. eläydytään lainamakasiinin toimintaan. (Vieraileva työpajan vetäjä)

5. lk Musiikkia meiltä ja muualta

- Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Kulttuurin moninaisuus rikkautena. Esim. retki Kaustiselle. Kaustisen pelimannitalolla pidettävän marimbatyöpajan lisäksi päivään sisältyy esittelykierros lähellä sijaitsevan Kansantaiteenkeskuksen kansansoitinmuseossa.

6. lk Kuvataide

- Liittyy opetussuunnitelman kohtaan S3 Taiteen maailmat. Tutustutaan Toholammilla syntyneeseen kuvanveistäjä Pekka Jylhään ja hänen teoksiinsa sekä myös rehtorina toimineeseen taidemaalari Albert Gebhardtiin. Kokonaisuuteen kuuluu Ateneumin aineistot koululle / taidetehtävät ja Oma galleria. ([Mun Ateneum – kouluille ja päiväkodeille | Ateneumin taidemuseo](#))

Yläkoulu

- Liittyy opetussuunnitelman kohtiin L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu sekä 5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Kaikille yhteinen kulttuurikasvatus

- kirjastopolku (ks. kunnan lukustrategia): esim. kirjasto- ja kirjailijavierailut
- koulun juhlat, esim. itsenäisyysjuhla, penkkarit ja vanhojen tanssit
- yläkoulun aikana elokuva, teatteri, konsertti, taidenäyttely, Pajamäessä käynti
- tarjonnan mukaan muita kulttuuritapahtumia ja yhteistyötahojen tarjoamaa toimintaa
- oppiaineisiin sisältyvä kulttuurikasvatus

7. lk. Elokuva

- Liittyy opetussuunnitelman kohtaan L4 Monilukutaito

8. lk. Teatteri (Taidetestaajat)

- Liittyy opetussuunnitelman kohtiin L2 4.2.3 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely, 4.2.6 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä 4.3. Työtavat
Vierailu ulkopaikkakunnan teatterissa.

9. lk. Tanssipaja

- Liittyy opetussuunnitelman kohtaan L2 4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki ja 4.3.2 Työtavat
(Vieraileva työpajan vetäjä)

Valinnaisaineet

- Liittyy opetussuunnitelman kohtiin L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys sekä 4.2.5 Osallisuus ja demokraattinen toiminta.
Esim. kuvataide, musiikki, draama, käsityö sekä kyseisen alan ammattien esittelyä tai ammatikseen tekevän vierailu.

Lukio

Lukiolla voidaan toteuttaa kulttuurikasvatuskokonaisuuksia:

Musiikki

- Liittyy opetussuunnitelman kohtaan L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu.
Alueen monien kansanmusiikkien ja säveltäjien kunniaksi tehdään ja nauhoitetaan oma kappale.

Luova työ ammattina -kokonaisuus

- Liittyy opetussuunnitelman kohtaan L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys.
Tutustutaan paikallisiin kulttuuriyrityksiin ja luovan alan yrittäjän työskentelyyn. Millaista on olla kulttuuriyrittäjä Pohjanmaalla 2020-luvun Suomessa? Millaisia tuotteita pienetkin kulttuuriyrittäjät ovat saaneet brändättyä maailmalla?

Ruokakulttuuri

- Liittyy paikallisen opetussuunnitelman painotukseen Omien juurien tunteminen ja niiden ainutlaatuisuuden tunnistaminen.
Tutustutaan kulttuuriperintöön eri alueiden ruokien kautta. Miten perinneruoat ovat syntyneet ja miten globaalista ilmiöstä on kyse? Käydään läpi lamppilaista ruokakulttuuria esim. Marttojen avulla.

Kakkostaso

- Toiminta, eli esittävän taiteen kokonaisuudet, jotka eivät mene enää ikäryhmäjaon mukaan vaan ovat useimmiten tarjolla kaikille
- Budjetoidaan erikseen sen mukaan, onko kunnalla esimerkiksi sopimus Konserttikeskuksen, Lykyn ja/tai jonkun muun esittävän taiteen toimijan kanssa.
- Valmiita kokonaisuuksia kakkostasosta ei voi kirjoittaa auki samalla lailla kuin perustasolla, sillä ohjelmistot vaihtuvat vuosittain, samoin kuin kiertueella olevat esittävän taiteen tuottajat.
- Kakkostaso budjetoidaan suunnitelmatasolla ja vierailut sekä muut tapahtumat suunnitellaan vuosittain.
- Kakkostason toimintaa järjestävät mm. Kouluokino, Konserttikeskus, Lastenkulttuurikeskus Lykky, K. H. Renlundin museo, alueteatterit, KanTo kansalaisopisto

Vastuunjako sovitaan sivistysosaston yksiköiden kesken.